

ljene slike događaja autor ilustrira na primjeru bitke kod Staljingrada koja se nastojala u tisku prikazati kao svojevrsna pobjeda odnosno na sve načine prikrivani su ratni gubici Osovine na Istočnom bojištu. Tisak je gotovo jednoobrazno stvarao neku drugu zbilju, pretvarao poraz u pobjedu ili poraz proglašavao strateškim manevrom. Autor ipak utvrđuje da se iz pojedinih napisa u novinama NDH posredno moglo uočiti što se stvarno događa na svjetskim ratištima, primjerice koje su moguće posljedice sovjetskih pobjeda i prodora Crvene armije za istočnoeuropske zemlje posebice kroz prizmu tzv. poljskog pitanja. Uspjesima Osovine uglavnom su posvećivane udarne vijesti na prvoj ili drugoj stranici tiska, dok se o angloameričkom iskrcavanju u Alžiru i Maroku pisalo malo, gotovo nikako. Francusko-američko-britanski odnosi tijekom 1943. na Sjevernoafričkom bojištu problematizirani su u kontekstu američkih i britanskih teritorijalnih aspiracija prema francuskim kolonijama u Sjevernoj Africi, a američko-britanski odnosi tumačeni su u svjetlu navodnih američkih imperijalnih ciljeva prema britanskim kolonijama u Sjevernoj Africi. U pravilu uključivanje Sjedinjenih Američkih Država u rat tretiran je ne kao saveznička pomoć već kao politički, vojni i materijalni interes. Iskrcavanje saveznika na Siciliju i kapitulacija Italije s radošću je dočekana u tisku NDH jer im se pružala prilika da vrate područja izgubljena Rimskim ugovorima s Kraljevinom Italijom. U propagandnom ratu koji se odigravao u tisku NDH politički imperativ bio je dokazati neprirodnost savezništva zapadnih saveznika i Sovjetskog Saveza, konstruirati osjećaj straha od nestanka malih naroda u boljševičkom osvajačkom pohodu na Istočnu i Jugoistočnu Europu, naglašavati imperijalne interese Velike Britanije i SAD-a u Sjevernoj Africi i na Bliskom istoku te nadasve opravdavati politiku i ratne operacije sila Osovine.

Autor je na kraju ustvrdio da je preko sustava državnih tijela vršena višeslojna kontrola tiska NDH i tako osiguravan jednostrani i jednoobrazni model informiranja u najutjecajnijim dnevnim novinama i tjednicima. Ratna izvješća u tisku NDH ponekada su bila isključivo informacije njemačke i talijanske novinske agencije, dok su vijesti posvećene zapadnim saveznicima selektirane i iz tiska drugih osovinskih zemalja, ali i tiska neutralnih europskih zemalja te također i neprijateljskih savezničkih zemalja kako bi novine dobile na vjerodostojnosti. Knjiga završava sažetkom na engleskom, popisom kratica i popisom literature te biografijom autora. Autor donosi 26 ilustriranih priloga koji su uglavnom isječki iz novina.

Knjiga *Politika i novine u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj* nastala je prvenstveno na temelju proučavanja odabranih dnevnih i tjednih novina objavljivanih u NDH, literature i arhivskog gradiva iz Hrvatskog državnog arhiva te je još jedan važan doprinos razumijevanju slojevitosti Drugog svjetskog rata na hrvatskom području.

Ivana Šubic

Zapisnici Izvršnog komiteta Centralnog komiteta Saveza komunista Hrvatske, 1952-1954., Svezak 3, priredila Branislava Vojnović, Hrvatski državni arhiv, Zagreb 2008, 358 str.; Zapisnici Izvršnog komiteta Centralnog komiteta Saveza komunista Hrvatske, 1955-1959., Svezak 4, priredila Branislava Vojnović, Hrvatski državni arhiv, Zagreb 2010, 365 str.

Sredinom 90-ih godina prošloga stoljeća Hrvatski državni arhiv (HDA) preuzeo je ogromnu količinu građe društveno-političkih organizacija koje su djelovale u razdoblju od 1945. do 1990. godine. Zasigurno jedna od najzanimljivijih jest građa Komunističke partije, odnosno

Saveza komunista Hrvatske, organizacije koja je kroz čitavo spomenuto razdoblje u okviru jednopartijskog političkog sustava predstavljala puno više od jedne političke stranke. Nećemo puno pogriješiti ako tu stranku okarakteriziramo kao jedinu pravu djelatnu vlast toga razdoblja. Fond gradiva Komunističke partije odnosno Saveza komunista Hrvatske danas se nalazi u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu pod nazivom »Centralni komitet Saveza komunista Hrvatske« (f. 1220, CK SKH), iako bi naziv bio precizniji kad bi mu se uklonile prve dvije riječi (Centralni komitet), jer fond, osim gradiva Centralnog komiteta (koji je najviši organ SKH između dva kongresa), sadrži i gradivo Kongresa SKH (najvišeg organa cijelog SKH) i ostalih organa SKH. Gradivo fonda preuzeto je u Hrvatski državni arhiv 1995. godine spajanjem bivšeg Arhiva Instituta za historiju radničkog pokreta (danas Hrvatski institut za povijest) i direktnim preuzimanjem građe Socijaldemokratske partije Hrvatske (SDP), političke i pravne nasljednice Saveza komunista Hrvatske. Golemi arhivski materijal (prema arhivskim podacima preko 13.000 kutija građe) do danas nije u potpunosti sređen što u svakodnevnoj istraživačkoj praksi predstavlja veliku prepreku. Potpuno sređivanje zahtijevalo bi angažman znatnijeg broja arhivista jer se radi o zaista ogromnu poslu. Bez potrebnih obavijesnih pomagala (vodiči, popisi, regeste, sumarni i analitički inventari) snalaženje u ogromnoj dokumentaciji bit će i dalje otežano, istraživači će nastaviti najčešće »tražiti iglice u plastu sijena«, što izravno utječe i na razvoj historiografije koja tematizira društvenu i političku povijest druge polovice 20. stoljeća. Ipak, potrebno je istaći da istraživačima koji istražuju građu ovoga fonda potragu olakšavaju malobrojni arhivisti Odsjeka za gradivo političkih stranaka i udruga HDA koji rado pomažu korisnicima svojim savjetima i upućivanjem na uže opsege gradiva.

Kad se radi pak o objavljivanju dijelova te građe situacija je kudikamo bolja. Sredinom prošloga desetljeća Hrvatski državni arhiv pokrenuo je projekt objavljivanja partijskih dokumenata najviše razine. Dostupnost takvih dokumenata omogućit će istraživačima uvid u način i mehanizme djelovanja partijske (dobrim dijelom i državne) vlasti u Hrvatskoj, ali i uvid u šira društvena kretanja, što je nužnost za buduća historiografska istraživanja. Nakon što je Branislava Vojnović (Odsjek za gradivo političkih stranaka i udruga, HDA) u dva sveska (prvi 2005., drugi 2006.) priredila zapisnike Politbiroa Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske, uslijedio je nastavak rada na objavljivanju građe najvišeg republičkog partijskog rukovodstva u socijalističkoj Hrvatskoj. Treći svezak, koji sadrži zapisnike Izvršnog komiteta Centralnog komiteta Saveza komunista Hrvatske iz razdoblja 1952.-1954., objavljen je 2008. godine, a krajem 2010. objavljen je i četvrti svezak zapisnika istog partijskog tijela koji sadrži zapisnike iz razdoblja 1955. – 1959. Na početku je važno razjasniti drugačiji naziv trećeg i četvrtog sveska od prva dva. Naime, prema Statutu usvojenom na Šestom kongresu KPJ/SKJ 1952., Komunistička partija promijenila je svoj naziv u Savez komunista, a u skladu s time promijenjen je i naziv njenog izvršno-političkog tijela Politbiroa u Izvršni komitet.

Svezak 3

Treći svezak obuhvaća razdoblje nakon Šestog kongresa CK SKJ (2.-7. studenoga 1952.), odnosno od studenoga 1952. do prosinca 1954. U tom razdoblju dogodile su se bitne ustavne i institucionalne promjene, položeni su temelji novog komunalnog uređenja, a održan je i Treći kongres CK SKH (26.-28. svibnja 1954.).

Priređivačica je nastavila s praksom provjerenom u prethodna dva sveska da prije samih zapisnika predgovorom čitatelja »uvede« u razdoblje u kojem su nastajali zapisnici Izvršnog komiteta CK SKH. U tom svjetlu prikazan je međunarodni položaj Jugoslavije, i Hrvatske

unutar nje, nakon višegodišnje napetosti u odnosima sa Savezom Sovjetskih Socijalističkih Republika (SSSR). Razdoblje 1952.-1954. karakterizira proces smirivanja i normalizacije odnosa s istočnim blokom te jačanje međunarodnog položaja Jugoslavije. Priređivačica je predstavila i najznačajnije promjene u administrativnom sustavu jugoslavenskog i hrvatskog socijalizma, posebno se osvrćući na društvenu reformu koja je pretpostavljala koncepciju samoupravljanja nasuprot državno-centralističkom upravljanju. Prijelaz na samoupravljanje, decentralizacija uprave i promjene u privrednom sustavu bili su samo početni koraci u razgrađivanju administrativnog socijalizma, pa je i priređivačica upozorila da se početni dosezi ovih poteza ne smiju precjenjivati (str. 10).

U razdoblju 1952.-1954. dogodile su se značajne promjene u državnoj, društvenoj i partijskoj strukturi. U siječnju 1953. donesen je Ustavni zakon o osnovama društvenog i političkog uređenja Federativne Narodne Republike Jugoslavije (FNRJ) kojim se izmijenio znatan dio Ustava FNRJ iz 1946. Nakon saveznog uslijedili su ustavni zakoni republika kojima su se vlade i ministarstva preimenovali u sekretarijate i izvršna vijeća. U društveno-političkoj strukturi došlo je do jačanja predstavničkih tijela na svim razinama što se ostvarivalo uvođenjem vijeća proizvođača, djelomičnim oslobađanjem privrede od državne intervencije, te prilagođavanjem rada Partije novim društveno-političkim odnosima. Tako je i Partija sama sebi odredila ulogu osnovnog ideološko-političkog čimbenika čija je glavna zadaća trebala biti usmjeravanje društvenog razvoja. U skladu s time 1952. promijenjen je i naziv Komunističke partije u Savez komunista, a 1953. Narodna fronta promijenila je naziv u Socijalistički savez radnog naroda (SSRN).

Prema do sada pronađenim i ovdje predstavljenim zapisnicima, u razdoblju od studenoga 1952., do prosinca 1954. održano je 30 sjednica Izvršnog komiteta i jedan plenum Centralnog komiteta. Izvršni komitet je u studenome 1952. sačinjavalo trinaest članova (Vladimir Bakarić kao politički sekretar, Marko Belinić, Anka Berus, Antun Biber, Jakov Blažević, Zvonko Brkić, Slavko Komar, Ivan Krajačić, Karlo Mrazović, Mile Počuča, Dragutin Saili, Nikola Sekulić i Mika Špiljak), a na Trećem kongresu SKH u svibnju 1954. broj članova je povećan na petnaest (novi članovi bili su Božidar Maslarić i Vicko Krstulović).

Odluke Izvršnog komiteta CK SKH izvršavane su po partijskoj liniji, na osnovi direktiva i pisama putem razgranatoga partijskog aparata. Izvršni komitet CK SKH djelovao je i preko uprava, instruktora i komisija partijskoga aparata kao stalnih tijela te preko privremenih komisija za analizu političko-ekonomskih i kulturnih prilika u Narodnoj Republici Hrvatskoj (NRH). Kao i u prethodnom razdoblju, osim članova Izvršnoga komiteta CK SKH, na sjednicama ovoga tijela povremeno su sudjelovali načelnici uprava i instruktori CK SKH, ali i partijski čelnici kotarskih i gradskih komiteta i državnih tijela. Njihovo sudjelovanje ovisilo je prvenstveno o problematici koja je razmatrana. Ovisno o temi dnevnoga reda, na sjednicama su ponekad sudjelovali i članovi Izvršnoga komiteta CK SKJ ili neki drugi članovi CK SKJ.

Raznolikost tema koje su dolazile na dnevni red Izvršnog komiteta u promatranom dvogodišnjem razdoblju, kako je sama priređivačica u predgovoru naglasila, odraz su tadašnjih najvažnijih društveno-političkih i ekonomskih promjena kroz koje je prolazilo hrvatsko društvo unutar jugoslavenske zajednice te Jugoslavije unutar svjetske zajednice. Na ovome mjestu izdvojiti ću samo neke zapisnike i neke meni zanimljivije detalje. Tako je iz zapisnika s prve sjednice održane 20. studenog 1952. (str. 19-23) prva točka dnevnog reda bila rasprava o nacrtu Ustavnog zakona koji je donesen u siječnju 1953. i koji je u mnogim točkama zamijenio Ustav FNRJ iz 1946. godine. Na toj sjednici bilo je i zanimljivih prijedloga poput onog Ma-

rijana Stilinovića koji je predložio da se formira klub ili društvo intelektualaca marksista koje bi se bavilo »popularisanjem tema iz marksizma i materijalističkih pogleda na svijet« (str. 22). Stilinović je bio zanimljiv akter i na sjednici održanoj 13. siječnja 1954. (Zapisnik br. 18) na kojoj se raspravljalo o slučaju Đilas kad je rekao da »ne bi trebalo vršiti likvidaciju Đilasa« (str. 136). Uz brojne druge zanimljive zapisnike iz kojih možemo saznati kakva su stajališta zastupali članovi Izvršnog komiteta u pitanjima tršćanske krize (Zapisnik br. 14), pitanjima povećanja broja narodnih heroja (Zapisnik br. 11), u pitanju bježanja Zadrana u Italiju (Zapisnik br. 30), izdvojio sam još i jedan zanimljiv detalj posljednjeg, 30. zapisnika koji prikazuje s kakvim su se sve kadrovskim problemima susretali rukovodioci Saveza komunista. Naime, Mika Špiljak je na tom sastanku podnio izvještaj o stanju jedne partijske organizacije i zaključio, između ostalog, da se »jedan dio članova KK [Kotarskog komiteta] na čelu sa Aleksom češće opija, a sam Aleksa živi nemoralnim životom« (str. 169). Nakon diskusije Špiljkov prijedlog o suspenziji »druga Alekse« i još trojice članova komiteta usvojen je u cijelosti.

Osim zapisnika Izvršnog komiteta ova knjiga sadrži i dva priloga. Prvi (str. 195-294) sadrži izvješća i zapisnike instruktora Organizaciono-instruktorske uprave CK SKH koji su nakon obilaska kotareva prikazali tamošnju političku situaciju i organizacijsko stanje prema odlukama Šestog kongresa SKJ, Četvrtog kongresa SSRNJ i SSRNH te direktiva i pisama drugih partijskih tijela. U drugom prilogu (str. 295-338) predstavljeni su zapisnici dviju plenarnih sjednica CK KPH iz 1948., koje je priređivačica naknadno pronašla, a koji sadržajno pripadaju prvom svesku *Zapisnika Politbiroa CK SKH*.

Svezak 4

Četvrti svezak *Zapisnika* obuhvaća razdoblje od siječnja 1955. do ožujka 1959. godine, odnosno razdoblje između Trećeg (26.-28. svibnja 1954.) i Četvrtog kongresa SKH (7.-10. travnja 1959.). U ovom svesku predstavljena su 34 zapisnika sjednica Izvršnog komiteta CK SKH i šest plenarnih sjednica CK SKH.

Kao i u prethodnim svescima, i u ovome je priređivačica u predgovoru (str. 9-15) ponudila dobar uvod iz kojeg se prepoznaje kontekst u kojem su sjednice vođene. Priređivačica prikazuje vanjski položaj i vanjsku politiku Jugoslavije osvrćući se prvo na proces normalizacije odnosa sa SSSR-om i drugim socijalističkim zemljama, a onda i na jugoslavensku politiku nesvrstanoosti. Jugoslavija se nakon 1953. počela otvarati prema inozemstvu, izdavale su se putovnice studentima, piscima i sportašima, a država je postala otvorenija gospodarstvenicima i novinarima. Kao posljedica toga u Jugoslaviji će se otvoriti proces gospodarske emigracije čime je u početku posebno bilo zahvaćeno stanovništvo hrvatskih otoka.

Na unutrašnjem društvenom i privrednom planu to razdoblje obilježila je nova orijentacija u privrednoj politici i izgradnja komunalnoga uređenja čiji su temelji udareni već u prethodnom razdoblju. Komuna je trebala biti politički i društveni okvir u kojem se, na lokalnoj razini, samostalno rješavaju i usklađuju opći (društveni) i pojedinačni interesi. Brojni politički i državni dokumenti toga doba svjedoče o nastojanjima da se komuna u praksi ostvari kao društveno-ekonomska zajednica samoupravljanja ljudi na određenom teritoriju. Uvođenju komunalnog sustava prethodile su političke i pravne pripreme. Pravna osnova bili su savezni i republički zakoni o narodnim odborima iz 1952. i već spomenuti Ustavni zakon o osnovama društvenog i političkog uređenja FNRJ iz 1953. U političkom smislu osnova su bili zaključci Šestog kongresa SKJ i Četvrtog kongresa SSRNJ. Komunalni sustav zahtijevao je drugačiju administrativno-teritorijalnu podjelu. Zbog toga su općine teritorijalno uvećane, postupno preu-

zimajući poslove kotareva, što je regulirano dvama zakonima iz 1955. (Opći zakon o uređenju općina i kotareva i Zakon o provođenju novog uređenja općina i kotara) kojima je provedena nova teritorijalna podjela na komune i zajednice komuna te je uspostavljena društveno-politička i organizacijska struktura komunalnog sustava. Prelaskom na komunalni sustav postavilo se pitanje uloge i organizacije aparata državne uprave. Dotadašnja državna uprava nije smatrana pogodnom u provedbi novog zakonodavstva, društvenog plana i novog komunalnog uređenja pa su 1956. doneseni novi zakoni (Zakon o organima uprave u NRH i Zakon o savezним organima uprave) kojima je određena uloga, zadaci i odgovornost državne uprave.

Izvršni komitet CK SKH je u promatranom razdoblju (1955.-1959.) ostao u sastavu formiranom na Trećem kongresu SKH 1954. Rad Izvršnoga komiteta odvijao se putem partijskog aparata obrazovanjem komisija i drugih tijela, a u skladu s programskim zadacima formirala su se stalna i povremena radna tijela koja su u djelovanju povezana na svim razinama, od CK SKJ do osnovne organizacije Saveza komunista (OOSK). Partijski aparat, koji se prvenstveno bavio unutarpartijskim pitanjima, sastojao se od manjeg Organizacionog sekretarijata i stalnih komisija Izvršnoga komiteta CK SKH, a u cilju poboljšanja rada Centralnog komiteta SKH, 1958. je formiran Organizaciono-politički sekretarijat.

Teme sjednica Izvršnog komiteta CK SKH bile su šarolike. Razmatrane su direktive, odluke i zaključci CK SKJ i njegovih tijela, problemi s terena o kojima su izvještavale brojne partijske komisije i Organizaciono-politički sekretarijat. Na sjednicama Izvršnog komiteta CK SKH pripremane su plenumske sjednice CK SKH (Zapisnici br. 17, 20, 28), izbori delegata za Sedmi kongres SKJ (Zapisnik br. 21), organizacija Četvrtog kongresa SKH (Zapisnici br. 31, 32, 33, 34), ali i proslave dvadesete godišnjice KPH i četrdesete godišnjice Oktobarske revolucije (Zapisnik br. 22). Često su razmatrani i unutarpartijski problemi, pogotovo organizacijsko-kadrovski (Zapisnici br. 10, 18, 29) i problemi rada kotarskih i gradskih komiteta (Zapisnik br. 23) te problemi partijskog aparata CK SKH. Posebna se pažnja posvećivala primjeni Statuta i Programa SKJ i s tim u vezi evidentiranjem »tudaših elemenata u SK« (Zapisnik br. 2), kažnjavanju članova, reviziji starih partijskih kazni, ocjenjivanju i kategorizaciji bivših pripadnika Informbiroa itd. Često su razmatrana pitanja uvođenja komunalnog uređenja, formiranja novih kotareva, donošenja društvenih planova razvoja, pitanja o proračunu NRH, pitanja rada Sabora, Izvršnog vijeća NRH, Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske, sindikata itd. Meni osobno najzanimljivije su sjednice na kojima se raspravljalo o stanju u znanosti, prosvjeti i kulturnim ustanovama. Na ovome mjestu izdvajam sjednicu od 9. svibnja 1955. (Zapisnik br. 6) koja je bila posvećena isključivo stanju na Sveučilištu u Zagrebu. Materijali koji su analizirani na toj sjednici dobar su izvor za povijest Sveučilišta. Između ostalog možemo saznati da je Medicinski fakultet tada bio »u lošem stanju«, ali »da je još lošije na Filozofskom« za koji su neki članovi Izvršnog komiteta predlagali da se »decentralizira i da se preseli van Zagreba« (str. 92). Zanimljiva je i sjednica od 12. lipnja 1956., (Zapisnik br. 15) na kojoj je raspravljano isključivo o radu Leksikografskog zavoda. Na sjednici je prisustvovao i Miroslav Krleža koji je tražio pomoć za Zavod, pogotovo u velikom poslu oko izdavanja enciklopedija. Krleža je na toj sjednici, između ostalog, dao kratku ocjenu suradnika na enciklopedijama: »Naši saradnici su profesori univerziteta. Oni su srednje konzervativni. Jako su osjetljivi. Veći dio saradnika traži povod da bi prestao saradjevati. Mi ih se ne možemo riješiti, jer nemamo za njih zamjenu.« (str. 201) Krleža je bio posebno kritičan prema suradnicima za polja književnosti i likovnih umjetnosti za koje je govorio da su »srednja žalost« (str. 202).

Svi ovdje predstavljeni zapisnici pisani su u istom obliku koji sadrži nadnevak, popis prisutnih, dnevni red i diskusiju predstavljenu prema izlaganjima govornika. Uz zapisnike, kao njihov sastavni dio, objavljeni su razni prilozi koji su na sjednicama razmatrani. Priređivačica se pridržavala svih načela objavljivanja arhivskoga gradiva pa su tekstovi objavljeni sa svim izvornim jezičnim, stilskim i gramatičkim obilježjima, a opremljeni su bilješkama u kojima se ukazuje na relevantnu literaturu, zakonsku regulativu te na izvorno gradivo i dokumentaciju nastalu radom drugih partijskih i državnih organa toga doba. Svi ovi zapisnici sjednica Izvršnoga komiteta CK SKH čuvaju se u HDA u fondu CK SKH, a priređivačica je u radu često provjeravala i analognu građu u Arhivu Jugoslavije u Beogradu. Obje knjige opremljene su predgovorima priređivačice, popisima kratica te kazalima osoba i zemljopisnih pojmova.

Može se zaključiti da su ove dvije prikazane knjige građe sjajan izvor za hrvatsku političku povijest pedesetih godina 20. stoljeća, pogotovo za povijest vladavine komunističkog režima u Hrvatskoj. Radi se o izvoru koji će prvenstveno rasvijetliti djelovanje političkog tijela koje je na republičkoj razini bilo najodgovornije za provođenje politike Komunističke partije, odnosno Saveza komunista Jugoslavije. Također, iz nje je razvidan i političko-gospodarski i kulturni kontekst jednog dinamičnog vremena kroz koji je prošla tadašnja Narodna Republika Hrvatska u okviru jugoslavenske zajednice. Hrvatska historiografija može se samo nadati da će se objavljivanje građe ovoga tipa nastaviti te da ćemo u skoroj budućnosti doživjeti i nove sveske za 1960-e, ali i za kasnija razdoblja.

Josip Mihaljević

Zoran Janjetović, *Od »Internacionale« do komercijale. Popularna kultura u Jugoslaviji 1945-1991*, Biblioteka Studije i monografije, Institut za noviju istoriju Srbije, knj. 70, Beograd 2011, 305 str.

Odmarate se od naporna dana uz dobar roman i glazbu, no jeste li se ikad zapitali kakav su put prošli da bi doprli do vas? Odgovor na to pitanje pokušajte pronaći u najnovijoj knjizi povjesničara Zorana Janjetovića *Od »Internacionale« do komercijale. Popularna kultura u Jugoslaviji 1945-1991*. Njome je autor zaokružio svoja istraživanja popularne kulture u razdoblju socijalističke Jugoslavije, započeta istraživanjem ideoloških sadržaja, hrvatskih tema kao i priloga vezanih uz SAD u *Politikinom zabavniku* (*Časopis za suvremenu povijest*, 39(2007) 3; *Historijski zbornik*, 61(2008) 2; *Tokovi istorije* 11(2007) 4; *Tokovi istorije* 13(2009) 3), ali i narodne glazbe u istom razdoblju (*Godišnjak za društvenu istoriju*, 17(2010) 3).

Janjetović je ovim djelom prikazao osnovne postavke popularne kulture, uolikoj je mjeri ovisila o jugoslavenskoj vanjskoj i unutarnjoj politici te koliko se uspjela emancipirati od vladajuće ideologije, odnosno u kojoj su mjeri konzumenti ili budući stvaratelji popularne kulture utjecali na promicanje novih stajališta i pogleda te koja je i kolika je bila uloga Komunističke partije Jugoslavije u usmjeravanju istih.

Kako je prema definiciji popularna kultura (*Hrvatska enciklopedija*, 8, Zagreb 2006, 663) svima dostupna i široko rasprostranjena kultura popularizirana kroz medije, autor je pod popularnom (masovnom, pop-) kulturom obuhvatio glazbu, filmove, stripove i popularne ro-